

NEDERLANDS: Standaardtaal en dialect

Dom en gezellig?

Nederlandse onderzoekers lieten zestig mensen naar een tekst luisteren in vijf dialecten en in het Algemeen Nederlands (Standaardnederlands). De teksten waren uitgesproken door onbekenden. Daarna gaven de proefpersonen aan wat ze van de sprekers vonden. Wat blijkt? Mensen vinden AN-sprekers bekwamer dan dialectsprekers, maar ze vinden ze ook afstandelijker, norser en saaier. Dialect komt bij velen dommer over dan standaardtaal, maar dialectsprekers worden wel gezelliger gevonden dan AN-sprekers.

Bron: *Eindhovens Dagblad*

Dom en Gezellig?

 ? De proefpersonen vonden de mensen die standaardtaal spraken...

☐	☐	sympathieker
☐	☐	intelligent
☐	☐	gezelliger
☐	☐	dommer

? De zin "Wat blijkt?" ...

☐	☐	bevat een werkwoord, maar geen onderwerp
☐	☐	bevat een onderwerp, maar geen werkwoord
☐	☐	bevat geen onderwerp, noch een werkwoord
☐	☐	bevat zowel een onderwerp als een werkwoord

 ? Hoe worden door de proefpersonen de dialectsprekers gekenmerkt?

☐	☐	enkel met negatieve kenmerken
☐	☐	enkel met positieve kenmerken
☐	☐	zowel met positieve als negatieve kenmerken
☐	☐	enkel met neutrale kenmerken?

 Hoeveel fragmenten moesten de proefpersonen beluisteren?

☐	☐	4
☐	☐	5
☐	☐	6
☐	☐	7

 ? Wat wordt er in dit onderzoek precies onderzocht?

☐	☐	De voordelen en nadelen van dialect
☐	☐	Welke soort mensen standaardtaal spreken
☐	☐	Hoe mensen over dialect en standaardtaal denken
☐	☐	De kenmerken van dialect en standaardtaal

 De titel van dit stukje gaat over...

☐	☐	standaardtaal
☐	☐	dialect
☐	☐	beiden
☐	☐	geen van beiden

 ? Welke conclusie zou je aan dit onderzoek verbinden?

☐	☐	Standaardtaalsprekers zijn intelligenter
☐	☐	Het maakt niet uit of je dialect of standaardtaal spreekt
☐	☐	Standaardtaal en dialect hebben elk hun eigen plaats
☐	☐	Er is geen verschil meer tussen dialect en standaardtaal

? Deze tekst bevat geen...

☐	☐	bronvermelding
☐	☐	auteur
☐	☐	titel
☐	☐	alineea

Dialect masseert je talenknobbel

Kinderen die naast het Standaardnederlands ook een dialect spreken, leren makkelijker vreemde talen. Dat zegt Johan Taeldeman, professor emeritus van de Gentse universiteit en expert in de dialectologie. Uit Vlaams onderzoek blijkt dat nog maar heel weinig ouders hun jonge kinderen dialect meegeven, omdat dialect sociaal minderwaardig zou zijn. Taeldeman zegt daarover: "Ouders denken dat ze hun kroost benadelen als ze hun kinderen opvoeden in het dialect. (...) Ik ben geen folklorist, maar uit mijn studies blijkt dat je, als je op jonge leeftijd tweetalig bent, een speciale gave voor taal ontwikkelt."

Bron: De Standaard

Dialect masseert je talenknobbel

 Het idee dat standaardtaalsprekers intelligenter overkomen...

- ☐ ☐ komt ook in deze tekst tot uiting
- ☐ ☐ komt in deze tekst niet tot uiting
- ☐ ☐ wordt in deze tekst tegengesproken
- ☐ ☐ wordt in deze tekst tegengesproken noch ontkend

 ? Dit bericht werd overgenomen uit...

- ☐ ☐ een onafhankelijk nieuwsmedium
- ☐ ☐ een kwaliteitskrant
- ☐ ☐ een populair dagblad
- ☐ ☐ de publiciteitspers

? Wat betekenen de drie puntjes tussen haakjes (...)?

- ☐ ☐ De spreker pauzeert even
- ☐ ☐ De spreker zucht
- ☐ ☐ Er werd een stuk weggelaten
- ☐ ☐ Er is een stuk van het interview verloren gegaan

 ? Volgens de prof is "goed zijn in talen"...

- ☐ ☐ iets wat aangeboren is
- ☐ ☐ iets wat kan gestimuleerd worden in een kind
- ☐ ☐ iets wat komt met onderwijs
- ☐ ☐ iets wat afhangt van de achtergrond van de ouders

 ? Door zijn woordgebruik laat de prof weten dat hij het dialect ...

- ☐ ☐ een aparte taal beschouwt
- ☐ ☐ een interessant studieobject vindt
- ☐ ☐ minderwaardig vindt aan standaardtaal
- ☐ ☐ beter geschikt vindt om kinderen in op te voeden

? Wat voor professor is een *emeritus*?

- ☐ ☐ Hij is de baas van de universiteit
- ☐ ☐ Hij is professor met pensioen
- ☐ ☐ Hij is nog niet echt aangesteld als professor
- ☐ ☐ Hij heeft een eredoctoraat gekregen

 ? Hoe wordt in de tekst iemand genoemd die van oude(rwetse) gebruiken en gewoontes houdt?

- ☐ ☐ professor dialectologie
- ☐ ☐ folklorist
- ☐ ☐ expert
- ☐ ☐ meerdere antwoorden zijn van toepassing

Jonge Marokkanen zijn taalvirtuozen

Marokkaanse scholieren zijn veel taalvaardiger dan de doorsnee Vlaming denkt. “Ze spelen bijzonder taalvaardig met gebrekkig Nederlands, dialect en het Standaardnederlands”, stelt Jürgen Jaspers van de Universiteit Antwerpen vast.

Twee jaar bracht Jaspers door in het klaslokaal van een school voor secundair/voortgezet onderwijs. Hij bracht het taalgebruik van jonge Marokkaanse leerlingen in kaart. Afhankelijke van de situatie, kiezen ze uit drie soorten Nederlands:

• ‘Illegals’ of opzettelijk gebrekkig Nederlands

Mourad (in de bus, om een medereiziger in het ootje te nemen): “Bus stoppen where station?”

• Antwerps dialect

Faisal (imiteert omstaanders die hem en zijn vrienden verwijtend aankijken): “t Zen weer dei makakskes, zene.”

• Standaardnederlands

Jamal (imiteert de leraar bij lawaai in de klas): “Jongens, jongens, een beetje aandacht alsjeblief!”

Wat hierachter zit? Jürgen Jaspers: “Ze gebruiken gebrekkig Nederlands

om Belgen te betrappen op hun verontwaardiging hierover; ze vinden het grappig om het vermoeden dat ze slecht Nederlands spreken aan te wakkeren en vervolgens te ontcrachten. Met dialect imiteren ze de vaak oudere, klagende en racistische Antwerpenaars; ze nemen ze op verrassende manier de woorden uit de mond. Met Standaardnederlands redden ze zich uit een schoolse situatie waarin een straf dreigt.”

Bron: Klasse

? Wat is *Illegals*?

- ☐ ☐ een verbot
- ☐ ☐ iets wat niet mag
- ☐ ☐ een taal
- ☐ ☐ een vreemdeling

Hoe werd het onderzoek van Jaspers gedaan?

- ☐ ☐ vragenlijsten
- ☐ ☐ observatie
- ☐ ☐ taaltests
- ☐ ☐ beoordeling door moedertaalsprekers

? Hoe oud waren de jongeren in het onderzoek?

- ☐ ☐ alle leeftijden
- ☐ ☐ ouder dan acht
- ☐ ☐ ouder dan twaalf
- ☐ ☐ jonger dan achttien

? Hoe wordt in het Antwerps dialect het woord de ‘ij’-klank uitgesproken?

- ☐ ☐ ‘ei’ zoals in klein
- ☐ ☐ ‘ee’ zoals in been
- ☐ ☐ ‘e’ zoals in pet
- ☐ ☐ ‘i’ zoals in win

? Met welk woord zou het het Antwerpse *zene* vertalen naar algemeen Nederlands?

- ☐ ☐ daar
- ☐ ☐ niet
- ☐ ☐ hoor
- ☐ ☐ weer

? Welke vorm van humor zie je in een leerling die zijn leerkracht nabootst en de typische kenmerken benadrukt?

- ☐ ☐ satire
- ☐ ☐ ironie
- ☐ ☐ parodie
- ☐ ☐ onderbroekenlol

? Wat beschouwt deze onderzoeker als ‘taalvaardigheid’?

- ☐ ☐ correct spreken
- ☐ ☐ je taal aanpassen aan de situatie
- ☐ ☐ anderen kunnen nabootsen
- ☐ ☐ dialecten kennen

? Marokkanen imiteren ...

- ☐ ☐ alleen allochtone lotgenoten
- ☐ ☐ alleen autochtonen
- ☐ ☐ zowel allochtonen als autochtonen
- ☐ ☐ allochtonen noch autochtonen

? Wat betekent “iemand in het ootje nemen”?

- ☐ ☐ iemand nabootsen
- ☐ ☐ iemand voor de gek houden
- ☐ ☐ iemand lastigvallen
- ☐ ☐ geen van bovenstaanden in correct

? Als iemand verontwaardigd is, dan is hij...

- ☐ ☐ kwaad
- ☐ ☐ verdrietig
- ☐ ☐ stil
- ☐ ☐ overtuigd dat dit niet kan

Brillen, pieren en djakken

DOOR MARTIN PANDAY

Toen ik net in Suriname kwam wonen, intussen drie jaar geleden, had ik er ontzettend veel moeite mee om simpelweg het journaal te volgen. De dure woorden en het gewichtige gebruik van de Nederlandse taal was ik niet gewend, en met een woordenboek op schoot naar het nieuws luisteren is ook maar niets. Het officiële taalgebruik waarmee politici

en 'dignitarissen' de pers soms te woord staan, is zo verwarrend dat ik amper kan volgen wat zij precies bedoelen.

Wij leuren wel vaker met het feit dat wij in Suriname dezelfde taal spreken als Nederlanders en Vlamingen. Voor toeristen en stagiairs uit Holland en België is dat best een interessant gegeven. Maar bezigen wij het Nederlands wel op dezelfde manier als in Europa?

Nederlands klinkt natuurlijk overal weer anders; de Belgen gebruiken woorden die in de oren van de Nederlander vreemd klinken en vice versa. Dat geldt ook voor het Nederlands dat wij in Suriname spreken. Neem nou het woord 'kraken'. In Suriname betekent dat zoiets als 'toejuichen' of 'geestdriftig aanmoedigen', maar in Nederland wordt met 'kraken' bedoeld: 'een voorwerp openen

met geweld of zich ongeoorloofd toegang verschaffen tot een leegstaand gebouw'.

En dan zijn er natuurlijk nog van die hele geinige werkwoorden in het Surinaamse Nederlands, die de lachspieren van de Nederlandstalige Europeaan zullen prikkelen: 'djoe-ken', 'brillen', 'pieren', 'djakken', 'baksen', 'dieken', 'bokken'...

Martin R. Panday is columnist voor het Surinaamse dagblad *De Ware Tijd*

 ? De auteur van deze tekst is een...

- ☐ ☐ Nederlander
- ☐ ☐ Surinamer
- ☐ ☐ Belg
- ☐ ☐ Vlaming

 ? Wat zijn dure en gewichtige woorden?

- ☐ ☐ Vreemde en lange
- ☐ ☐ Ernstige en vreemde
- ☐ ☐ Vreemde en moeilijke
- ☐ ☐ Moeilijke en ernstige

 ? De schrijver opent zijn tekst met een ...

- ☐ ☐ anekdote
- ☐ ☐ citaat
- ☐ ☐ opsomming
- ☐ ☐ kortverhaal

 ? Naar wat verwijzen in deze tekst de woorden 'vice versa'?

- ☐ ☐ De Nederlanders vinden dat de Belgen woorden gebruiken die vreemd klinken
- ☐ ☐ De Belgen vinden dat de Nederlanders woorden gebruiken die vreemd klinken
- ☐ ☐ Belgen en Nederlanders vinden van elkaar dat ze woorden gebruiken die vreemd klinken
- ☐ ☐ Meerdere antwoorden zijn van toepassing

 ? In Suriname spreken de mensen...

- ☐ ☐ Surinaams
- ☐ ☐ Nederlands
- ☐ ☐ een inheemse taal
- ☐ ☐ Vlaams

 ? Wat zijn de voornaamste verschillen tussen de twee talen volgens deze tekst?

- ☐ ☐ woordenschat
- ☐ ☐ zinsvolgorde
- ☐ ☐ werkwoordsvervoegingen
- ☐ ☐ uitspraak